

De landelijke floradatabank FlorBase en het Nationaal Plan Verspreidingsonderzoek

Wout van der Slikke & Kees Groen

Eind 2001 is weer een nieuwe versie van de landelijke floradatabank FlorBase gereed gekomen. Sinds 1995 heeft zo'n update jaarlijks plaatsgevonden, waarbij telkens een groot aantal waarnemingen werd toegevoegd en correcties werden doorgevoerd. In 2001 bestond de toevoeging uit ruim 525.000 waarnemingen. Bijna de helft hiervan is afkomstig van FLORON-vrijwilligers en is verspreid over Nederland verzameld. Het overige deel betreft hoofdzakelijk gegevens van de Achterhoek en Liemers, waarmee deze floristisch rijke regio nu zeer goed in de floradatabank is vertegenwoordigd. De nieuwe versie, FlorBase-2G (1975-2000), omvat ruim 8,5 miljoen waarnemingen bijeengebracht door floristen, provincies, terreinbeheerders en particuliere organisaties.

Het realiseren van een landelijk floradatabestand op kilometerhokniveau is een aanzienlijke prestatie waar we als floristen trots op kunnen zijn. De gegevens worden veelvuldig gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek en voor natuur-, milieu- en ruimtelijke ordeningsbeleid. De aandacht voor verspreidingsgegevens is het afgelopen jaar sterk toegenomen in verband met grote conflicten tussen bouwplannen en het voorkomen van internationaal beschermde planten en dieren. Het Natuurloket, waarover u elders in dit nummer kunt lezen, is in het afgelopen najaar opgericht om deze informatie beter beschikbaar te maken.

Met 8,5 miljoen waarnemingen in de landelijke floradatabank staat de flora relatief goed op de kaart. Van weinig andere soortgroepen beschikken we in Nederland over een vergelijkbaar bestand wat betreft omvang, schaalniveau en vlakdekkendheid. Toch betekent dit niet dat we straks klaar zijn als het Witte Gebieden Plan is afgerond.¹ Op steeds meer plaatsen geven de gegevens niet meer de actuele stand van zaken weer. In FlorBase zitten nog uitgestrekte weidegebieden en akkergronden op plaatsen waar nu uitgestrekte woonwijken en industrieterreinen staan. Kortom de verspreidingsgegevens verouderen.

Dat een voortdurende kartering nodig is, kunnen we laten zien met enkele kaartbeelden. Figuur 1 geeft een overzicht van de volledigheid en actualiteit van FlorBase. Van elk kilometerhok is met een grijze stip het aantal waargenomen soorten, en van rood (oude waarnemingen) naar groen (recente waarnemingen) is de bijdrage uit verschillende jaren aangegeven. De figuur geeft dus een antwoord op de vraag: uit welke gebieden zijn er floragegevens bekend, in welke omvang en hoe gedateerd zijn die gegevens. We zien dat bepaalde delen van het land, zoals Zeeland, Utrecht en Zuid-West-Drenthe verontrustend rood 'oplichten'. De vele waarnemingen uit deze regio's zijn grotendeels verzameld in de jaren '70 en '80. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat in sommige van die gebieden (bijvoorbeeld de provincie Utrecht) ook meer recent gegevens zijn verzameld, maar dat die nog niet aan de floradatabank zijn toegevoegd.

Dat FlorBase snel verouderd als we nu zouden stoppen met gegevensverzameling, blijkt uit de fictieve situatie in 2007 (Fig. 2). We zien dat nu ook andere delen van het land 'rood komen te staan'. Voortzetting van inventarisaties is dus van groot belang om ook in de komende jaren over een actueel overzicht van de wilde flora te kunnen beschikken.

Helaas wordt het belang van de schat aan basisinformatie van de landelijke verspreidingsgegevens niet altijd voldoende onderkend en komt de continuïteit van actuele databestanden regelmatig in gevaar. Voor FlorBase is de actualiteit in het gedrang gekomen sinds de financiering enkele jaren geleden sterk is teruggebracht. De gegevensstroom van floristen via FLORON-projecten blijft op peil en is nu vooral gericht op het inventariseren van niet eerder onderzochte kilometerhokken volgens het Witte Gebieden Plan. Ook gegevens van derden worden nog aan de floradatabank toegevoegd, maar actualisatie van gegevens uit deze overige bronnen – zoals provincies en terreinbeheerders – is slechts mogelijk als aanvullende financiering wordt gevonden.

De noodzaak van een actueel databestand met verspreidingsgegevens op landelijke schaal geldt uiteraard niet alleen voor vaatplanten, maar voor flora en fauna in het algemeen. De gezamenlijke PGO's hebben daarom via de VOFF (Vereniging Onderzoek Flora & Fauna) bij de landelijke politiek aandacht gevraagd voor langjarige financiële ondersteuning voor het verzamelen en beheren van verspreidingsgegevens. De Tweede Kamer heeft het belang hiervan onderkend en de regering middels een motie verzocht meer aandacht voor de beschikbaarheid van basisgegevens voor flora en fauna te hebben. Het ministerie van LNV zal daarom met een plan van aanpak moeten komen om aan te geven hoe hierin kan worden voorzien. De PGO's hebben inmiddels advies uitgebracht over de noodzakelijke structuren en financiering voor aanvulling en actualisatie van basisbestanden van flora-

Fig. 1. Volledigheid (stipgrootte) en actualiteit [kleur: van rood (oud) naar groen (recent)] van de landelijke floradatabank FlorBase versie 2G (1975–2000).

Fig. 2. Fictieve situatie van volledigheid (stipgrootte) en actualiteit [kleur: van rood (oud) naar groen (recent)] van de landelijke floradatabank FlorBase in 2007, indien de gegevensverzameling vanaf nu niet meer voortgezet zou worden.

en faunagegevens in Nederland. De aanzet tot een Nationaal Plan Verspreidingsonderzoek is daarmee gedaan. Het is nu aan de politiek om een financiering te garanderen voor de uitvoering van dit plan. Daarmee zou een uitstekende kans benut worden om de gegevensvoorziening flora en fauna de komende jaren op een adequate wijze op peil te houden.

1. C.L.G. Groen & W.J. van der Slikke. Naar een landsdekkend Florabestand. *Gorteria* 26: 40–48.